

ת"פ 9956/12/19 - רוני עמר נגד מדינת ישראל

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 9956-12-19 מדינת ישראל נ' עמר

לפני כבוד השופט איתן קורנהאוזר
המבקש:
נגד
רוני עמר ע"י ב"כ עו"ד עינת ברנע
המשיבה:
מדינת ישראל ע"י ב"כ עו"ד אור גוטמן

החלטה

בקשה לקבלת נתונים בהתאם לסעיף 108 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב - 1982 (להלן: "החסד"פ).

רקע

1. כנגד המבקש הוגש כתב אישום המייחס לו עבירות קבלת דבר המרמה לפי סעיף 415 רישא לחוק העונשין, תשל"ז - 1977 (להלן: "חוק העונשין") והוצאת שיקים ללא כיסוי לפי סעיף 16(א) לחוק שיקים ללא כיסוי, תשמ"א - 1981 (להלן: "חוק שיקים ללא כיסוי").

בהתאם למפורט בעובדות כתב האישום, המפקח על הבנקים הגביל את המבקש הגבלה בנסיבות מיוחדות והוחלו עליו מגבלות שונות לפי חוק שיקים ללא כיסוי, לרבות איסור משיכת שיקים מחשבונות שהוא בעליהם. ביום 7.7.2016 נערכה פגישה בין המבקש לבין המתלוננת, ממנה ביקש המבקש לשכור נכס מסוים. במהלך הפגישה הציג המבקש מצג שווא לפיו בכוונתו לשלם עבור דמי שכירות המקום באמצעות שיקים וכן להעניק בטחונות כנגד קבלת זכות השכירות בנכס, זאת בידועו על ההגבלות החלות עליו ובלא כוונה לשלם עבור השימוש בנכס. המבקש מסר למתלוננת 12 שיקים כנגד דמי השכירות החודשיים וכן שיק בטחון בסך 60,000 ₪, על אף שידע כי אלה לא יכובדו על ידי הבנק, כל זאת תוך שהסתיר ממנה ומעורך דינה את דבר קיום ההגבלה על חשבונו. המבקש קיבל את זכות השימוש בנכס אך שיק שהפקידה המתלוננת חולל והמבקש לא שילם לה דבר על אף הבטחתו כי ישלם לה במזומן. באופן זה, קיבל המבקש במרמה זכות שכירות ושימוש בנכס בשווי של כ- 144,000 ₪ ומשך שיק מחשבונו בתקופה שהיה מוגבל.

2. ב"כ המבקש עתרה לקבל לעיונה את הנתונים הבאים:

א. רשימת כל תיקי החקירה שנפתחו במהלך עשר השנים האחרונות בגין עבירה לפי סעיף 16(א) לחוק עמוד 1

שיקים ללא כיסוי.

ב. ככל שהוגשו כתבי אישום במסגרת הרשימה המבוקשת בסעיף א', עתרה לקבל עותק של כתבי האישום ופירוט תוצאות ההליך המשפטי. ככל שנגנזו תיקים במסגרת אותה רשימה, ביקשה לקבל לעיונה את חומר החקירה וכן את עילת הגניזה והנימוקים לה.

לאחר קבלת תגובת המשיבה, תיקנה ב"כ המבקש את עתירתה והוסיפה לה בקשה לקבלת כתבי אישום או תיקי חקירה המתייחסים למקרים אשר נחקרו בגין עבירת קבלת דבר במרמה בנסיבות של השכרת נכס באמצעות שיקים ללא כיסוי.

תמצית טיעוני הצדדים

3. ב"כ המבקש טענה כי המידע המבוקש נדרש על מנת לבסס טענת הגנה מן הצדק של אכיפה בררנית. לטענתה, מדובר בסכסוך אזרחי המתברר באופן שגרתי בערכאות אזרחיות ולא בהליך פלילי, וכן ציינה כי למיטב ידיעתה המשיבה נמנעת מהגשת כתבי אישום בנסיבות דומות, גם כאשר מוגשת תלונה במשטרה. לגבי נטל הראיה הנדרש, טענה ב"כ המבקש כי עמדה בו בכך שלא איתרה במאגרים משפטיים מקרה בו נסיבות דומות ואילו המשיבה לא צירפה בתגובתה כל מקרה לדוגמא.

4. ב"כ המשיבה טען כי מדובר במקרה בו המבקש הציג מצג שווא של תשלום תמורת קבלת דבר וכן מתן בטוחה, בעת שידע היטב כי אותם שיקים שמסר לשם כך אינם בעלי ערך. בהמשך, אך ורק על בסיס אותו מצג שווא, קיבל המבקש את זכות השכירות בנכס והחזיק בו במשך תקופה ארוכה עד לפינויו. לטענת ב"כ המשיבה, קבלת הדבר במרמה היא העבירה המרכזית בכתב האישום ואילו משיכת השיק ללא כיסוי היא עבירה נלווית.

הצדדים היפנו לרקע המשפטי לבחינת הבקשה, וכן הסכימו כי החלטה תינתן על יסוד טיעוניהם שבכתב.

דין והכרעה

5. על המבקש לקבל מידע לשם ביסוס טענת אכיפה בררנית, לעמוד בנטל ראייתי ראשוני. אין להורות על מסירת מידע בלא שהמבקש עמד בנטל זה:

"הנטל הראשוני לצורך קבלת מידע ומסמכים לשם העלאת טענה לאכיפה בררנית מוטל על הנאשם. אין להפוך את היוצרות, באופן שהליכי הגילוי והעיון ישמשו בסיס להנחת התשתית הראייתית הראשונית בבחינת 'נעשה ונשמע' - נקבל את המידע והמסמכים מתוך תקווה כי מהם תצמח התשתית הנדרשת להגנה מן הצדק... מכאן, שאין להורות לתביעה למסור מידע מכוח סעיף 108 לחסד"פ ללא ראיות ראשוניות, ושימוש בסעיף זה ייעשה רק לאחר שהנאשם פסע

עמוד 2

אל גדרה של הטענה לאכיפה בררנית לפי סעיף 149(10) לחסד"פ"
(בג"צ 4922/19 אפרים נווה נ' מדינת ישראל, פסקה 29 (9.12.2019)). ראו עוד
בענין זה, בש"פ 6662/19 מדינת ישראל נ' יניב בן עוז, פסקה 12 (24.11.2019).

הדרך לביסוס התשתית הראשונית הנדרשת, אינה נשענת אך ורק על השוואה למקרים דומים ועשויה לכלול אף את מאפייני העבירה, דוגמת עבירה הכרוכה בפגיעה בחופש הביטוי, או אכיפה מועטה של עבירה מסוימת (עע"מ 1786/12 אברהים ג'ולאני נ' מדינת ישראל - המשרד לביטחון פנים, פסקה 30 לפסק דינה של כב' השופטת ברק-ארז (20.11.2013)). בנוסף, ראו את השפעת אכיפת עבירה במקרים נדירים לשם ביסוס הנטל הנדרש, לעומת דחיית בקשה מסוג זה כשמדובר בכתבי אישום המוגשים באופן תדיר בבית המשפט, זאת במסגרת עע"מ 2398/08 מדינת ישראל נ' אליצור סגל, פסקאות 36-37 לפסק דינה של כב' השופטת (כתוארה אז) נאור (19.6.2011).

6. ב"כ המבקש מיקדה את טיעוניה בנסיבות ביצוע העבירה, בהן הוגש כתב אישום זה באופן תקדימי ובניגוד לנוהג המשיבה. אין חולק כי עבירת קבלת דבר במרמה היא עבירה הנדונה באופן תדיר ביותר בבתי המשפט, וכך אף עבירת משיכת שיק ללא כיסוי (בין אם בהתאם להוראת סעיף 432 לחוק העונשין, ומקל וחומר אף בנסיבות המחמירות יותר המפורטות בסעיף 16(א) לחוק שיקים ללא כיסוי). בבחינת למעלה מהצורך, בשל טענה שהועלתה בבקשה הראשונה שהוגשה ביחס לאי הגשת כתבי אישום בגין עבירת משיכת שיק ללא כיסוי, זאת בטרם מיקדה ב"כ המבקש את טיעוניה בסוגית נסיבות ביצוע העבירה, אפנה למספר דוגמאות מבתי משפט שונים ברחבי הארץ בהם הוגשו כתבי אישום בגין עבירה זו כעבירה נוספת לעבירות מרמה או עבירות אחרות: ת"פ(י-ם) 48381-11-16 מדינת ישראל נ' אומיד גידעאניאן, (24.12.2018); ת"פ(פ"ת) 18376-12-15 מדינת ישראל נ' אליעז איבני, (16.11.2017); ת"פ(ראשל"צ) 53330-12-14 מדינת ישראל נ' יצחק כהן, (22.09.2016); ת"פ(ק"ש) 64801-03-16 מדינת ישראל נ' עאמר אשתיו, (27.02.2017); ת"פ(ת"א) 39188-06-13 מדינת ישראל נ' מיכאל שר, (29.01.2017).

לפיכך, יש לבחון את טענת ב"כ המבקש כי מדובר בנסיבות בהן המאשימה אינה נוהגת להגיש כתבי אישום שכן מדובר בסכסוך אזרחי. ב"כ המבקש אף ציינה ש"הדבר הוא כמעט בבחינת ידיעה שיפוטית" (סע' 2 בתגובה לתגובת המשיבה) וכן הוסיפה כי לא מצאה בחיפוש במאגרים משפטיים כתבי אישום המתייחסים לנסיבות דומות של ביצוע עבירה.

איני מקבל את טיעוני ב"כ המבקש, בשל מספר סיבות מצטברות:

ראשית, אין מדובר ב"ידיעה שיפוטית", מונח משפטי בעל משקל הדורש ביסוס ובוודאי שלא ניתן להשתמש בו בנסיבות המקרה (לגבי משמעות המונח והיקפו, ראו ע"א 941/05 אגודת הכורמים הקואופרטיבית של יקבי ראשון לציון וזכרון יעקב נ' מברת הכרם בע"מ, פ"ד סא(3), 350, פסקה 32 (2006)).

שנית, ב"כ המבקש הפחיתה ומזערה בבקשה את חומרת הנסיבות המיוחסות בעובדות כתב האישום,

באופן בו הנסיבות ששימשו אותה בטיעוניה אינן עולות בקנה אחד עם המיוחס למבקש. כך, התייחסה למקרה הנדון כאל אחד מיני מקרים רבים בהם "ניתן שיק ללא כיסוי בתמורה לתשלום על שכירות של נכס", וכן טענה כי "כל אירוע בו ניתן שיק ללא כיסוי מגלם בחובו את אותם יסודות עבירה של קבלת דבר במרמה, שכן (ברוב המקרים) האדם שנתן את השיק יודע שלא יוכל לשלם בגין השכירות (גם ידיעה מאוחרת למועד כריתת החוזה)" (סע' 2 בתגובה לתגובת המשיבה). נסיבות אלה אינן נסיבות ביצוע העבירות המיוחסות למבקש בכתב האישום: בהתאם לעובדות כתב האישום, המבקש הוגבל על ידי המפקח על הבנקים הגבלה בנסיבות מיוחדות והוחלו עליו מגבלות ובהן איסור משיכת שיקים וכן נאסר על הבנקים לפרוע שיקים אלה. באותן נסיבות, בעוד המבקש מודע היטב להגבלה האמורה, הציג מצג שווה לפיו בכוונתו לשלם עבור דמי השכירות באמצעות שיקים וזאת על אף ידיעתו בדבר ההגבלה. כתב האישום מייחס למבקש כי לא התכוון לשלם עבור השימוש בנכס מלכתחילה. המבקש הסתיר נתון זה מפני המתלוננת ועורך דינה בעת שחתם על הסכם שכירות וכן בעת שמסר 12 שיקים עבור דמי השכירות ושיק בטחון, זאת בידעו שלא יכובדו על ידי הבנק. יסוד הידיעה המוקדמת, מצג השווה והכוונה לקבלת דבר במרמה, אינם חלק מקבוצת המקרים אליהם התייחסה ב"כ המבקש בהם שיקים אינם מכובדים, מסיבות שונות, ובלא שמתקיימת כוונה מוקדמת ומודעת שלא לשלם עבור השימוש בנכס. שוני נוסף אותו יש לחדד, נובע מהחומרה של הגבלת המבקש במשיכת שיקים, כמפורט בכתב האישום, לעומת שיקים שאינם מכובדים על ידי הבנק בשל נסיבות שונות. חומרה זו מוצאת ביטוי אף בהוראת החיקוק המיוחסת לפעולת המבקש בהתאם לחוק שיקים ללא כיסוי, הקובעת עונש מירבי של שנתיים מאסר, לעומת משיכת שיק ללא כיסוי בהתאם לסעיף 432 לחוק העונשין אשר העונש המירבי בצידה עומד על שנת מאסר בלבד. זאת ועוד: אותה חומרה של נסיבות משיכת השיק במקרה הנדון מבססת את יסוד הידיעה המוקדמת וכן את כוונת הנאשם להימנע מתשלום עבור השימוש בנכס. לפיכך, הנמקת ב"כ המבקש לגבי קבוצת המקרים בהם המשיבה נמנעת מהגשת כתב אישום, ומבלי לבחון טיעון זה לגופו, אינה רלוונטית לנסיבות המקרה הנדון.

שלישית, ב"כ המבקש לא הציגה כל ראיה לביסוס טיעוניה כי המשיבה אינה מגישה כתבי אישום, אף ביחס לנסיבות שאינן חמורות כפי המקרה הנדון. באופן דומה, לא הוצג כל בסיס לטענה כי המשיבה נמנעת מהגשת כתבי אישום, בנסיבות דומות, אף במקרים בהם מוגשת תלונה במשטרה (סע' 2 בתגובה לתגובת המשיבה). טיעונים אלה נכתבו ללא ביסוס, כאשר עמדת קצין החקירות שצורפה לבקשה, כי מדובר בסכסוך אזרחי, אינה מהווה תשתית מספקת.

רביעית, בהתייחס לטיעון ב"כ המבקש כי המשיבה לא צירפה לתגובתה דוגמאות של כתבי אישום אשר הוגשו, הרי שאין להורות למשיבה לעשות כן בטרם מתן החלטה. דוגמאות אלה הן למעשה המבוקש בבקשה והמשיבה אינה נדרשת לצרפן בטרם קבלת החלטה. על המבקש להרים תחילה את הנטל הראשוני הנדרש, בו לא עמד במקרה זה.

חמישית, עבירות מרמה הן עבירות המתאפיינות במנעד רחב ביותר של נסיבות, כיד הדמיון הטובה ואף מעבר לכך. לפיכך, כאשר מדובר בעבירה נפוצה ביותר המתאפיינת בנסיבות משתנות, לא ניתן לבסס את הנטל הנדרש בבקשה זו על כישלון ב"כ המבקש במציאת מקרים בהם נסיבות דומות.

לאור כל האמור לעיל, המבקש לא עמד ברף הנטל הראשוני הנדרש ולפיכך הבקשה נדחית.

ניתנה היום, ד' אלול תשפ"א, 12 אוגוסט 2021, בהעדר
הצדדים.